ڕیکلامی کتێب و ڕیکلامی مۆبیلیات!.. سەدیق سەعید ڕواندزی

بە ڕێکەوت، لە والی تایبەتی کتێبخانەیەك، ژمارەیەك نووسەر و وەرگێڕم دیت، کە هەریەکەیان کتێبێکی خۆی بە دەستەوە بوو، وەك نیمچە ڕیکلامێك بە خوێنەرانیان دەناساند وباسیان دەکرد. لە ڕاستیدا، ڕیکلامکردن بۆ کتێب، دیمەنێکە نەك نابێ خۆشحاڵمان بکات و هانمان بدات بۆ خوێندنەوە، بەڵکو دەبێت ببێتە مایەی نیگەرانییەکی قووڵ و پرسیار و گومان، بەوەی کتێبیش وەك سەرچاوەی مەعریفە، هاوشێوەی هەر کاڵایەکی دیکەی بازاڕیی بۆ نموونە وەك مۆبیلیاتی لێهاتووە. ڕیکلامکردن بۆ کتێب، مانای وایە کتێبیش وەك هەر کەرستەیەکی دیکەی ژیانی لێهاتووەوە ئەو بەها مەعریفی و سیمبولی و هزرییەی نەماوە و بە ڕیکلام نەبێت، کەس بەلای کتێب داناچێت. هەمیشە وەك خوێنەرێك تێبینی ئەوەم کردووە ، کە ئەو کتێبانەی دەناسرێن و ڕیکلامییان بۆ دەکرێت، لەو کتێبانەن کە ناوەڕۆکێکی لاواز و نابابەتیان هەیە و دوای خوێنەوەیان، هیچ جۆرە پرسیارێکی هزری و چێژ و جوانییەك لای خوێنەر جێناهێڵن. بۆ پشتڕاستکردنەوەی ئەو بۆچوونەم، دەتوانم ناوی دەیان کتێب و ڕۆمان و شیعرو وەرگێڕان ڕیز بکەم، بەڵام لە بەر ناو و ناوبانگی نووسەرەکانیان، خۆیانی لێ دەبوێرین. لە دنیای بازرگانی ئێمەدا، ڕیکلامکردن دەرەچەیەکی چاکە، بۆ فریودان و هەڵخەڵەتاندن و دەستخەڕۆکردنی کڕیار، بۆ ئەوەی بە ناوی کەرستەی کوالێیت بەرز و ناوازە، کەرستە و شتومەکە زبر و خراپەکانیان، ساغ بکەنەوە. هەمیشە بانگەشە بۆ ئەو کەرستانە دەکرێت، کە بازاڕیان نییە و لەو ڕێگەیەوە، دەیانەوێت کڕیاری بۆ پەیدا بکەن. ئەمە بەو مانایە نییە ئێمە لە بایەخ و ڕۆڵی ڕیکلام بۆ نمایشکردن و ناساندنی هەر شتێك نەگەین، بەڵکو بەو مانایەی ئەوەی لێرەدا لە بەرچاو دەگیرێت، سوود و قازانج و دەسکەوتی مادديیە، نەك ئەوەی ئەو کاڵایە چەند کوالێتی بەرزە و شیاو و تۆکمەیە. ئیدی لەو ڕێگەیەوە، دەیانەوێت ختووکەی سۆزی کڕیارەکان بدەن، بۆ ئەوەی سەرنجی بچێتە سەر ئەو کاڵایە و تاقیبکاتەوە، بەڵام ئایا ڕیکلام بە تەنها بەسە بۆ ئەوەی پەیوەندی ئێمە بە کاڵایەکەوە گرێ بدات و بیکەینە پێوەرێك بۆ تاقیکردنەوە و هەڵبژاردنی؟ لە کۆمەڵگەی ئێمە و وڵاتانی جیهانیشدا، هەر کاتێك ئاماژە بۆ کەرستە و ئامێرێك

دەکرێت کە لە ژاپۆن دروستکراوە، ئیدی پێویستیمان بەوە نابێت ڕیکلامی بۆ بکرێت ، چونکە هەموو دنیا دەزانێت، کواڵیتی ئەو کەلوپەلانەی لەو وڵاتە بەرهەم دێت، بڕاندو ئۆرگیناڵن و لاساییکەرەوە نین. ئێمە پێویستیمان بەوە نییە کەسێك پێمان بڵێت کەلوپەلەکانی ژاپۆن بکڕن چونکە باشن، ئێمە خۆمان ئەو ڕاستییە دەزانین، لێرەوەش بانگەشە بۆ ئەو کەرستانە بکرێت یان نا، هیچ سەرنجڕاکێشانێك لای مرۆڤ دروست ناکات، بەڵام بە پێچەوانەوە، هەر کاتێك باسی کاڵای چینی دەکەین، ئەوەمان بڕاندێتەوە کە چەند مانگێك کاردەکات و ئیدی لە کار دەکەوێت. بە مەش ئەگەر ملیۆنان جار ڕیکلام بۆ کەرستە چینییەکە بکرێت، هاوتای ئەو کاڵایەی ژاپۆن نابێت کە بۆ ڕیکلامکردن شوێنی خۆی دەگرێت. دەشێ ئەمە بۆ کتێبیش هەمان شت بێت. کتێبی گرنگ و بە بەها، تێکستی مەعریفی و بابەتی، شیعر و ڕۆمان و وەرگێڕانی جوان و داهێنەرانە و سەرکەوتوو، هەرگیزپێویستیان بەوە نییە ڕیکلامیان بۆ بکرێت، بەڵکو خۆیان دەچنە نێو خوێنەران. بڕوام وایە، کتێب دەبێت خۆی لە ڕووی ناوەڕۆکەوە، هەڵگری ئەو هێزە بێت، کە بچێتە نێو خوێنەران و خۆی بسەپێنێت و بخوێنرێتەوە، نەك نووسەرەکەی لەم شار و لەو شار، بانگەشەی بۆ بکات و بیناسێنێت. ئەگەر نووسەر و وەرگێڕێك، ئەزموونێکی جوان و سەرکەوتوو دیاری هەبێت، پێویستی بەوە نییە خۆی لە پەراوێزی کتێبەکانی بناسێنێت و کتێبەکەی بەدەستەوە بگرێت و بە خوێنەران بڵێت کتێبەکەمان بخوێننەوە. کتێب و نووسین دوای بڵاوکردنەوەیان، پەیوەندییەکی ئەو تۆیان بە نووسەرەوە نامێنێت و ئەوە خوێنەرە، دەبێتە سەنگی مەحەك بۆ هەڵسەنگاندنی کتێبەکە. بە ئێستاشەوە، ئێمە پێویستیمان بەوە نییە کەس (شار) ی حوسێن عارفمان پێ بناسێنێت، (چێشتی مجێور) ی هەژار موکریانیمان پێ بناسێنێت، (ڕیگا) ی مەمان پێ بناسێنێت، (سەگوەڕ و ئەژدیها و لاوەکی هەڵەبجە و گۆڕستانی چراکان و دوانزە وانە بۆ مناڵانمان) پێ بناسێنێت، چونکە ئەو تێکستانە، خۆیان لە ناوەڕۆکدا هەڵگری وزە و هێز و تین و تاوی ئەوەن، خۆیان بەسەر خوێنەر دابسەپیبێنن و بخوێنرێنەوە. هەرگیز ڕیکلام ناتوانێت، کتێبێکمان لا پەسند و گرنگ و خۆشەویست بکات، ئەگەر خۆی لە ناوەڕۆکدا هەڵگری ئەو ڕەگەزانە نەبێت. کتێب پێویستی بە ناساندن، شڕۆڤەکردن، بەخشین بە واژۆی نووسەرەکانیان نییە وەك ئەوەی ئێستا بۆتە مۆد، بەڵکو خوێنەران خۆیان دەتوانن ناوەڕۆکی ئەو کتێبە دوای خوێنەوەی هەڵبسەنگێنن. کەم نین ئەو کتێبانەی لە دەیان شوێن ڕیکلامیان بۆ دەکرێت و بە کتێبێکی گرنگ دەناسێنرێن، کە چی خوێنەر کە دەیخوێنێتەوە، هیچ چێژ و جوانی و مانایەك لە کتێبەکە وەرناگرێت، خۆم وەك خوێنەرێك سەدان ئەزموونم لەو بارەوە

لەگەڵ خوێنەوەی کتێبەکان هەیە. بگرە خوێنەرانێك هەن، پەشیمانی خۆیان دەردەبڕن لەوەی هەرپارەیان بە کتێبەکەش داوە! کتێب، کورسی و مێز و کۆنە نییە، تاکو نووسەرەکەی وەك کۆنە کڕ و سەوزە فرۆش و میوە فرۆشەکان، شارە و شار بگەڕێت و ڕیکلامی بۆ بکات. خوێنەرێك، ئەگەر خوێنەر و عەودای کتێب و خوێنەوە بێت، لە سەر مەریخیش بێت، ئەوا بە دوای کتێب و بەرهەمی بڵاوکراوە دەگەڕێت و تا نەیخوێنێتەوە واز ناهێنێت. لەو ڕۆژانەی ڕابردوودا، چەندین کۆمەڵە شیعر لە سنووری سۆران و ڕواندز بڵاوکرانەوە، هەر ئەوە مابوو بڵێین لە سۆران شیعر دەبارێت! جا گرنگ نییە کام جۆرە شیعرە، ئەم دوو شارە، تەنها چوار خولەکێك نێوانیانە، کە چی شاعیر هەبوو، لە هەروو شارەکە کتێبە شیعرییەکەی خۆی دەناساند، سەیر لەوە دابوو لەو ناساندنانە، هەر ئەوانەی سۆران بوون دەهاتنە ڕواندز و هەر ئەوانەی ڕواندزیش بوون، دەچوونە سۆران، واتا لە هەردوو شوێنەکە هەمان کتێبیان وەردەگرتەوە. هەمیشە بڕوام وابووە، تێکست و کتێبی جیاوازو داهێنەرانە، پێویستیان بە ناساندن و واژۆی نووسەر و ڕیکلامکرن نییە، چونکە کورد وتەنی (مانگ کە دیاربوو، پێویست بە ئاماژە کردن ناکات).

*ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی هەولێر ژمارە(4044) لە ڕۆژی 28/3/2024 بڵاوکراوەتەوە.